

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธศาสนาในสังคมไทย วัดจัดเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ซึ่งนอกจากจะเป็นที่พำนักอาศัยของพระภิกษุสงฆ์แล้ว ยังเป็นศูนย์รวมทางจิตใจ ศูนย์กลางชุมชน ชาวบ้านจึงมีความเลื่อมใสศรัทธาอย่างมากต่อพระพุทธศาสนาและได้ร่วมกันสร้างถาวรวัตถุ เช่น โบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญ ให้แก่วัดบางวัดจึงเป็นสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี - นักธรรมและสายสามัญจึงทำให้วัดนั้นๆ มีพระภิกษุและสามเณรเป็นจำนวนมาก ชาวบ้านในถิ่นนั้นๆ จะให้การสนับสนุนอุปถัมภ์บำรุงแก่พระภิกษุสามเณรที่ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนและเป็นการช่วยสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาอีกทางหนึ่งด้วย ดังนั้นวัดจึงมีบทบาทมากในการบริหารจัดการ ซึ่งนิโคลัสเบนเนต(Nicholas Bennett)^๑ นักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษได้เดินทางเข้ามาเมืองไทยในฐานะผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาในสโก ได้กล่าวถึงว่า "เป็นเวลาหลายร้อยปีที่วัดได้มีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของชุมชน" โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้นำในการบริหารกิจการด้านต่างๆเช่นจัดการศึกษาแก่เยาวชนให้คำปรึกษาและช่วยเหลือชาวบ้านที่เดือดร้อน ช่วยไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตลอดถึงให้การรักษาพยาบาล นอกจากนั้นวัดยังช่วยรักษาวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้นๆ โดยการที่พระสงฆ์ได้เป็นผู้นำและเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆทางสังคม

ดังนั้น วัดและพระสงฆ์จึงเป็นส่วนหนึ่งของสังคมโดยปริยาย ไม่ว่าจะเป็นสังคมหรือหน่วยงานใดๆ ต่างก็มีวัดเป็นสมบัติร่วมกัน และมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันกับชุมชน ทั้งในด้านสติปัญญา จิตใจ และด้านวัตถุวัดจึงเป็นหน่วยงานใหญ่ที่สุดในชุมชน ที่มีส่วนช่วยเหลือและแก้ไข ปัญหาต่างๆ ของ ครอบครัวในชุมชนและสังคมส่วนรวมได้เป็นอย่างดี จนกระทั่งความเจริญแบบตะวันตกได้เริ่มหลั่งไหล เข้าสู่ประเทศไทย จึงก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ อย่างมากมาย อาทิเช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง การศึกษา วัฒนธรรม เป็นต้น ส่งผลให้บทบาทของวัดและพระสงฆ์ลด ความสำคัญลงไปและจากการที่สภาพสังคมปัจจุบันได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม หรือกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะเขตชุมชนเมือง ประการสำคัญคือการที่ประเทศไทยได้พัฒนาประเทศให้มีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและสังคมนั้น ทำให้สังคมไทย เริ่มเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมแบบตะวันตกมากยิ่งขึ้น ความพึ่งพาอาศัยกันของชุมชนจึง เริ่มเปลี่ยนแปลงจากสังคมแบบพึ่งพาตนเอง มาเป็นสังคมแบบบริโภคนิยมที่มาพร้อมกับการพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยมจนกลายมาเป็นกระแสที่ครอบงำแนวคิด ค่านิยมและวิถีชีวิตของคนใน สังคมไทยเป็นอย่างมาก และจากการที่มุ่งเน้นแต่การพัฒนาทางโลก แต่ละเลยพุทธธรรม จึง ก่อให้เกิดความเสื่อมถอยทางด้านศีลธรรม และจริยธรรมแก่คนในชุมชน คนใน

^๑Nicholas Bennett, "Population Growth, Individual Demographic, Decisions and Quality of life, In a Source Book on Population Education Project, (Bangkok : Mahidol University, 1975).

ชุมชนเริ่มเห็นห่างจาก วัดมากขึ้น ซึ่งได้ก่อให้เกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ ตามมาอย่างมากมาย เช่น ผู้น้อย ไม่ให้ความเคารพ ผู้ใหญ่ บุตรหลานไม่ให้ความเคารพบิดามารดา ปูย่า ตายาย และมีการประกอบ อาชญากรรม มีการ ปล้นจี้ เป็นต้น^๒

ประเทศไทยกำลังเผชิญกับความท้าทายในการที่จะดำรงอยู่ในโลกท่ามกลาง กระแสการ เปลี่ยนแปลงยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ความอยู่รอดของประเทศชาตินั้นต้องอาศัย องค์ประกอบที่หลากหลาย และไม่สามารถที่จะแบ่งมอบหรือระบุให้ใครคนใดคนหนึ่ง หรือหน่วยงาน ใดหน่วยงานหนึ่งรับผิดชอบ ที่ผ่านมามีเหตุการณ์หลายอย่างที่เกิดขึ้น และทำให้คนไทยได้เรียนรู้ มี ประสบการณ์ และเกิดความตระหนักแล้วว่า "ภาวะผู้นำ (Leadership) " มีความจำเป็นและมีความ สำคัญมากเพียงใดต่อการบริหารและการพัฒนาชาติบ้านเมือง "วิกฤตผู้นำ" ก่อให้เกิด "วิกฤต ศรัทธา" ที่มีต่อผู้นำกลุ่มต่างๆ และผู้นำของชาติและส่งผลให้เกิดความขัดแย้งและเหตุการณ์รุนแรง ต่างๆ มากมาย ขยายผลลุกลามไปเป็นวงกว้าง และนำไปสู่ความแตกแยกในสังคมอย่างรุนแรงอย่าง ที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน เงื่อนไขความขัดแย้งไม่ลงรอยของคนในชาติกลายเป็นเงื่อนไขที่ทำให้การ ขับเคลื่อนทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมเกิดภาวะชะงักงันไม่มีทางออกและก่อให้เกิดความเสียหาย อย่างใหญ่หลวงต่อประเทศชาติเป็นส่วนรวม จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องพิจารณาและศึกษาทำความเข้าใจอย่างจริงจังเพื่อให้เห็นว่า ภาวะผู้นำ ควรเป็นเช่นไร จึงจะนำมาซึ่งความยอมรับนับถือ เลื่อมใส ศรัทธาและให้ความร่วมมือของคนในหน่วยงาน องค์กร ประเทศชาติ เพื่อความสงบสุข เจริญรุ่งเรือง และวัฒนาสถาพรของสังคมและประเทศชาติสืบไป^๓

การบริหารกิจการของหน่วยงานใดๆ นั้น จำเป็นต้องมีองค์ประกอบหรือทรัพยากรที่สำคัญ พื้นฐาน ได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ และการจัดการด้านเครื่องมือ เครื่องจักร รวมถึงอำนาจ หน้าที่ ระยะเวลาในการทำงานและความสะดวกต่างๆ ในการทำงานด้วย ส่วนความสำเร็จในการ บริหารกิจการคณะสงฆ์นั้นจะสำเร็จลงเช่นเดียวกับหน่วยงานอื่นๆ ได้ หรือจะประสบผลสำเร็จตาม วัตถุประสงค์เพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถของพระสังฆาธิการ ที่จะนำทรัพยากรดังกล่าว ออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์และได้ผลอย่างคุ้มค่า ซึ่งจัดว่าเป็นหน้าที่ของพระสังฆาธิการควรให้ความ สนใจอย่างจริงจังกับ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ กล่าวคือ เพื่อให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ กิจการคณะสงฆ์มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดทั้งการประหยัดยิ่งขึ้น^๔

สถาบันสงฆ์ ถือได้ว่าเป็นองค์กรหนึ่ง ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติ เหมือนกัน ในสถาบันสงฆ์ ก็มีผู้นำเหมือนกับชุมชนทั่วไป เพื่อให้การบริหารงาน การปกครอง การเผยแผ่ธรรมะ ของพระสงฆ์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย จึงจำเป็นที่จะต้องมีความผู้นำที่เก่ง มีปฏิภาณไหวพริบและมี ภาวะผู้นำที่ดีดังกล่าวมาแล้วด้วย

^๒พิสิฐ เจริญสุข, คู่มือการปฏิบัติงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๔๑), หน้า ๖๕.

^๓พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล), การบริหารวัด, (นครปฐม : เพชรเกษมพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๒๘๒-๒๘๓.

^๔กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการบริหารกิจการคณะสงฆ์, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ กรมการศาสนา, ๒๕๓๘), หน้า ๑.

วัดและพระสงฆ์จึงถือว่าเป็นศูนย์กลางในการเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณและช่วยพัฒนาจิตใจ ตลอดจนถึงการพัฒนาสังคมของชุมชนได้เป็นอย่างดี เปรียบประดุจตะเกียงที่ให้แสงสว่างเป็นประโยชน์แก่ผู้คน เป็นตะเกียงทางจิตวิญญาณของชาวบ้าน เพราะฉะนั้น พระสงฆ์จึงเป็นผู้นำในการริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งทั้งหลายทั้งปวง ทั้งภายในวัดและภายนอกวัด ด้วยความถูกต้องดีงามตามหลักธรรม ในทางพระพุทธศาสนา เป็นการพัฒนาวัดวาอารามให้เจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าและเป็นประโยชน์ต่อ พุทธบริษัททั้งปวงได้อย่างครบถ้วนบริบูรณ์

ภาวะผู้นำของพระสงฆ์ในการในระดับวัด จะต้องมีความรู้ มีคุณสมบัติ เช่น มีสติปัญญา ความดีงาม ความรู้ ความสามารถ ที่จะชักนำคนทั้งหลายให้มาประสานกันและพากันไปสู่จุดหมายที่วางไว้ได้ และลักษณะของผู้นำที่มีคุณภาพต้องประกอบด้วยหลัก ๓ ประการ คือ มองกว้าง คิดไกล ใฝ่สูง และต้องมีประสิทธิภาพที่ดีในการพัฒนาตามแนวทางของหลักพุทธธรรมอย่างเป็นระบบ เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคน สังคม ประเทศชาติ และพระพุทธศาสนาต่อไป ดังคาถาพุทธภาษิตที่ว่า "เมื่อฝูงโคว่ายน้ำ ถ้าโคจ่าฝูงไปคต โคหมดทั้งฝูงนั้นก็ไปคตตามกัน เพราะมีผู้นำที่ไปคตฉนใด ในหมู่มนุษย์ ก็ฉนนั้น คือบุคคลใดได้รับสมมติให้เป็นใหญ่ ถ้าหากบุคคลนั้นประพฤติไม่เป็นธรรม หมู่ประชาชนนอกนั้นก็ประพฤติชั่วเสียหาย แวันแคว้นทั้งหมดก็จะยากเข็ญ หากผู้ปกครองเป็นผู้ไรธรรม เมื่อฝูงโคว่ายน้ำ ถ้าโคจ่าฝูงไปตรง โคหมดทั้งฝูงนั้นก็ไปตรงตามกัน เพราะมีผู้นำที่ไปตรง ฉนใด ในหมู่มนุษย์ก็ฉนนั้น บุคคลผู้ใดได้รับสมมติให้เป็นใหญ่ ถ้าหากบุคคลผู้นั้นประพฤติชอบธรรม หมู่ประชาชนนอกนั้นก็พลอยดำเนินตาม ทั้งวันแคว้นก็จะอยู่เป็นสุข หากผู้ปกครองตั้งอยู่ในธรรม"^๕ พระพุทธพจน์นี้แสดงให้เห็นความสำคัญของผู้นำต่อความเป็นอยู่อย่างสวัสดิภาพ และสันติสุขของตนเอง องค์กร สังคมและประเทศชาติทั้งหมด^๖

อีกประการหนึ่งที่เราไม่อาจมองข้ามได้เลยคือความรู้สึกของชาวบ้านที่มีต่อวัด "ความรู้สึก ที่ว่าวัดเป็นของประชาชน โดยที่ประชาชนเป็นเจ้าของวัด พระสงฆ์เป็นผู้นำผู้บริหารจัดการวัด " ความรู้สึกเช่นนี้จะทำให้ชาวบ้านรักและหวงแหนวัด คอยดูแลเอาใจใส่ ไม่ทอดทิ้งวัดขาดเหลืออะไรก็ สนับสนุนช่วยเหลือ โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้จัดการอำนวยความสะดวกให้หรือพระสงฆ์ต้องการให้วัดและ ชุมชนเป็นอย่างไรก็อบรมแนะนำชาวบ้าน ให้ชาวบ้านรับรู้เมื่อเขาลอยตามก็จะสำเร็จประโยชน์ แต่ ข้อสำคัญคือ จะทำให้ชาวบ้านเกิดความรู้สึกเช่นนั้นได้อย่างไร ข้อนี้ก็อยู่ที่พระสงฆ์ในการผู้บริหาร จัดการวัด คือ พระสงฆ์จะสามารถนำและทำวัดให้เป็นที่ถูกใจของเจ้าของวัดได้มากน้อยเพียงไรเป็น สำคัญ มีคำกล่าวไว้น่าคิดว่า " เมื่อวัดไม่ทิ้งบ้าน บ้านก็ไม่ทิ้งวัด" คำกล่าวนี้น่าเป็นปริศนา เมื่อผู้นำวัดแก่ ปริศนานี้ตก ชาวบ้านก็จะเกิดความรู้สึกที่ดีต่อวัดและพากันเข้าวัด เหมือนวัดที่มีผู้คนหลั่งไหลเข้ามา อุปการะจุนเจือจนกระทั่งต้องขยายศาลา ขยายพื้นที่วัดออกไปเรื่อยๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ ชาวบ้านทั่วไป

^๕อง จตุกก (ไทย) ๒๑/๗๐/๔๘.

^๖พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), ภาวะผู้นำ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัท ตาตาพับลิเคชั่น จำกัด, ๒๕๕๐), หน้า ๒.

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) ที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค ๓ เจ้าอาวาสวัดอัมพวัน เป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำในการเผยแผ่การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ตามหลักสติปัฏฐาน ๔ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ความเมตตาและความเสียสละที่พระคุณท่านมีต่อเพื่อนมนุษย์ทุกเพศทุกวัย โดยมิได้เลือกชาติ ชั้น วรรณะ และศาสนานั้น ส่งผลให้ประชาชนจากทั่วทุกภาค รวมทั้งชาวต่างชาติ ได้รับการอบรมขัดเกลาและพัฒนาจิตใจ จนเป็นผู้ที่ดำรงตนอยู่ในศีลธรรม ประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัวด้วยความสุจริตขยันหมั่นเพียร และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน ผลงานที่ประจักษ์แก่ชาวโลกนี้สมควรได้รับการยกย่องเชิดชูให้เป็นแบบอย่างที่ดีตลอดไป พระคุณท่านเป็นผู้อบรมสั่งสอนและยกระดับจิตใจของคนในสังคมผ่านการเทศนา และอบรมวิปัสสนากรรมฐานตามหลักสติปัฏฐาน ๔ เป็นที่เลื่องลือมาเป็นเวลานาน นับวันจะมีประชาชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ หลั่งไหลมายังวัดอัมพวันเพื่อกราบสักการะพระคุณท่าน และเข้ารับการฝึกอบรมวิปัสสนากรรมฐานเป็นจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปี

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาภาวะผู้นำในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาภาวะผู้นำในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรคณะสงฆ์ และพุทธศาสนิกชนสืบต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาภาวะผู้นำในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม)

๑.๒.๒ เพื่อศึกษารูปแบบภาวะผู้นำในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม)

๑.๒.๓ เพื่อนำเสนอภาวะผู้นำในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม)

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ ภาวะผู้นำในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ รูปแบบภาวะผู้นำในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) เป็นอย่างไร

๑.๓.๓ นำเสนอภาวะผู้นำในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) เป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม)” ในครั้งนี้ เป็นการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) แบบมีแนวคำถาม (Guideline) ว่างล่วงหน้า จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ๑๕ รูป/คน ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยมีขอบเขตของเนื้อหาของการวิจัยดังนี้

๑. สันตสนา อธิบายให้เห็นชัดเจนแจ่มแจ้ง เหมือนงูมีมือไปดูให้เห็นกับตา
๒. สมาทปนา ชักงูใจให้เห็นจริงด้วย ขวนให้คล้อยตาม จนต้องยอมรับและนำไป ปฏิบัติ
๓. สมุตเตชนา เร้าใจให้แก่วัวกล้า บังเกิดกำลังใจ ปลุกให้มีอุตสาหะแข่งขันมันใจว่าจะทำให้สำเร็จได้ ไม่หวั่นระยต่อความเหนื่อยยาก

๔. สัมปหังสนา ขโลมใจให้แช่มชื่น ร่าเริง เบิกบาน ไม่น่าเบื่อ และเปี่ยมด้วยความหวัง เพราะมองเห็นคุณประโยชน์ที่ตนพึงได้รับจากการปฏิบัติ

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ วัดอัมพวัน ตำบล พรหมบุรี อำเภอ พรหมบุรี จังหวัด สิงห์บุรี

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๘ ถึงเดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๙ รวมเป็นระยะเวลา ๖ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ภาวะผู้นำ หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลในการกำกับกิจกรรมของกลุ่มไปสู่เป้าหมายร่วมกันอย่างสำเร็จเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล หรือการที่ผู้นำใช้อิทธิพลและอำนาจหน้าที่ตามความสัมพันธ์ซึ่งมีอยู่ ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อปฏิบัติการและอำนวยการโดยใช้กระบวนการติดต่อสัมพันธ์กันเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

ผู้นำ หมายถึง พระสังฆาธิการผู้รับผิดชอบต่อการปฏิบัติงาน การแบ่งภาระความรับผิดชอบ ในหน้าที่การงาน การแก้ปัญหา ตลอดจนการส่งเสริมให้มีการพัฒนากิจการงานของคณะสงฆ์และของวัดเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จแห่งคณะสงฆ์และของวัด

การเผยแผ่ หมายถึง การทำให้ขยายออกไป การทำให้เป็นที่แพร่หลาย ที่พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) ถ่ายทอดความรู้ โดยเน้นหลักคุณธรรมแก่พระสงฆ์ อุบาสก อุบาสิกา ให้มีความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามากขึ้นสามารถนำไปเป็นหลักดำเนินชีวิตได้ แผลออกไป กว้างออกไป และการทำให้เป็นที่แพร่หลาย เป็นกำลังสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กว้างขวางออกไป

สันตสนา หมายถึง ชี้แจงให้เห็นชัด คือจะสอนอะไรก็ชี้แจงจำแนกแยกแยะอธิบาย และแสดงเหตุผลให้ชัดเจน จนผู้ฟังเข้าใจแจ่มแจ้ง เห็นจริงเห็นจัง ดังงูมีมือไปดูให้เห็นกับตา

สมาทปนา หมายถึง ขวนใจให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ คือสิ่งใดควรปฏิบัติหรือหัดทำก็แนะนำหรือบรรยายให้ซาบซึ่งในคุณค่า มองเห็นความสำคัญที่จะต้องฝึกฝนบำเพ็ญจนใจยอมรับอยากลงมือทำ หรือนำไปปฏิบัติ

สมุตเตขนา หมายถึง ระวังให้อาหาญแกล้วกล้า คือปลุกเร้าใจให้กระตือรือร้น เกิดความอุตสาหะ มีกำลังใจแข็งขัน มั่นใจที่จะทำให้สำเร็จจนได้สู่งานไม่หวั่นระย่อไม่กลัวเหนื่อยไม่กลัวยาก

สัมปหังสนา หมายถึง ปลอดขโลมใจให้สดชื่นร่าเริง คือบำรุงจิตให้ชุ่มชื้นเบิกบาน โดยชี้ให้เห็นผลดี หรือคุณประโยชน์ที่จะได้รับและทางที่จะก้าวหน้าบรรลุผลสำเร็จยิ่งขึ้นไป ทำให้ผู้ฟังมีความหวังและร่าเริงเบิกบานใจ

พระธรรมสิงหบุราจารย์ หมายถึง พระเดชพระคุณพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) ที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค ๓ เจ้าอาวาสวัดอัมพวัน ต.พรหมบุรี อ.พรหมบุรี จ.สิงห์บุรี

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๖.๑ ทำให้ทราบภาวะผู้นำในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม)

๑.๖.๒ ทำให้ทราบรูปแบบภาวะผู้นำในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม)

๑.๖.๓ ทำให้นำเสนอรูปแบบภาวะผู้นำในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม)

๑.๖.๔ ทำให้สามารถประยุกต์ใช้รูปแบบภาวะผู้นำในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม)